

*Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 9.*

**DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.9.4>**

**УДК 330.342:338.242**

*I. В. Одотюк,*

*д. е. н., старший науковий співробітник, головний науковий співробітник відділу економічної теорії, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН*

*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7125-4628>*

## **ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ: МЕТАВСЕСВІТ І НОВІ-СТАРІ ПРОБЛЕМИ<sup>1</sup>**

*I. Odotiuk,*

*Doctor of Economic Sciences, Senior Research Officer, Chief Researcher of the Department of Economic Theory, State Organization Institute of the Economy and Forecasting of the National Academy of Sciences of Ukraine*

## **ENSURING THE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN SCIENCE AND INNOVATION: THE METAVERSE AND NEW-OLD PROBLEMS**

*В статті виявлено специфіку формування нормативно-правових підвалин розвитку національної галузі науки та інновацій на сучасному етапі становлення метавсесвіту. Зазначено, що в умовах домінування метавсесвіту роль держави в організації, реалізації, забезпеченні відтворення інноваційного процесу буде повністю нівельована. Нівелювання ролі держави матиме прояв як у зміні поглядів на формат інноваційної*

---

<sup>1</sup> Статтю підготовлено в рамках виконання НДР (№ ДР №0124U000050).

моделі та принципи взаємодії в ній основних її учасників, так і в трансформації ставлення до інноваційного процесу як фактора національного економічного розвитку. Відзначено, що в період дії в країні воєнного стану запровадження на національному рівні рейтингування науковців як інструменту відновлення результативності в галузі науки та інновацій не розв'язує такі нагальні проблеми її відтворення, як стрімке старіння висококваліфікованих кадрів, скорочення чисельності фахового складу виконавців науково-технічних робіт та їх міграцію за межі країни, незадовільний рівень матеріально-технічного забезпечення наукового процесу. Сформульовано висновок, що головною передумовою до відтворення аутсорсингової моделі розвитку національної галузі науки та інновацій є пролонгація ситуації зі зволіканням розв'язання нової-старої проблеми забезпечення розвитку галузі — брак фінансування. Чинником, який на сьогодні суттєво посилює потенційні наслідки невирішення вказаної проблеми, постала трансформація формату документів нормативно-правового регулювання розвитку галузі в напрямку заміни актуальних кількісних оцінок обсягу фінансового ресурсу, необхідного для розширеного відтворення національної науки та інновацій, баченням потенційних джерел надходження фінансового ресурсу. Виявлена специфіка формування нормативно-правових підвалин розвитку національної галузі науки та інновацій обумовлює якісний характер перспективи зміни реальної динаміки відтворення галузі в умовах гібридизації простору-часу.

The article reveals the specifics of formation of the regulatory and legal framework for the development of the national science and innovation sector at the present stage of formation of the metaverse. It is noted that under conditions of dominance of the metaverse, the role of the State in organising, implementing and ensuring the reproduction of the innovation process will be completely levelled. The levelling of the role of the State will be manifested both in changing views on the format of the innovation model and the principles of interaction of its main

participants, and in transforming the attitude to the innovation process as a factor of national economic development. It is noted that during the period of martial law in the country the introduction of a national ranking of scientists as a tool for restoring performance in the field of science and innovation does not solve such urgent problems of its reproduction as the aging of highly qualified personnel, reduction in the number of professional staff performing scientific and technical works and their migration outside the country, and the unsatisfactory level of material and technical support of the scientific process. The draft Concept of the National System of Researchers of Ukraine is a step not so much towards reversing the trend of personnel outflow as towards deinstitutionalisation of the sphere of science and innovation, which will lead to increased dependence of national science on the will, moods, and plans of non-resident capital. It is concluded that the main prerequisite for reproducing the outsourcing model of development of the national science and innovation sector is the prolongation of the situation with delayed resolution of the new-old problem of ensuring the development of the sector — lack of funding. A factor that today significantly increases the potential consequences of failure to solve this problem is the transformation of the format of documents regulating the development of the industry in the direction of replacing the actual quantitative estimates of the amount of financial resources required for the expanded reproduction of national science and innovation with a vision of potential sources of financial resources. The identified specificity of the formation of the regulatory and legal framework for the development of the national science and innovation sector makes the expectations of a positive impact on changing the real dynamics of the sector's reproduction in the context of space-time hybridisation unjustified.

**Ключові слова:** держава, наука, інновації, метавсесвіт, рейтингування, фінансування, регулювання, розвиток.

**Keywords:** state, science, innovations, metaverse, ranking, financing, regulation, development.

***Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.*** Проблематика розвитку національної галузі науки та інновацій актуалізована самим сьогоденням. Параметри результативності відтворення наукового сектора і впровадження інновацій у виробництво зумовлюють ситуацію, в якій регуляторному фактору відводиться вирішальне значення. І, з одного боку — з боку формального, існуюча база нормативно-правового регулювання національного інноваційного процесу доволі прогресивна. Підтвердженням тому є і законодавчо встановлений рівень фінансування наукових досліджень та розробок, і визначені пріоритети розвитку науки та інноваційної діяльності, і прийняті постанови щодо стратегії цифрового розвитку розвитку інноваційної діяльності до 2030 року. Однак, з боку іншого — не декларативного, стан галузі науки та інновацій прогресивністю досягнутих показників не вирізняється. Причому такий стан характерний як етапу нинішньому, так і попередньому — на 5, на 10, на 15 років тому. Чому прогресивність нормативно-правової бази не ретранслюється в аналогічного рівня результативність процесу, на регулювання якого вона спрямована, — це те проблемне питання, пошуку відповіді на яке і присвячена дана стаття.

***Аналіз останніх досліджень і публікацій.*** Ефективність нормативно-правового чинника регулювання розвитку науки і інновацій так чи інакше неминуче постає предметом дослідження більшості фахових публікацій у галузі інноваційної економіки. Досліджуючи “вузькі місця” діючої законодавчої бази, фахівці формулюють все нові і нові рекомендації в частині необхідності її удосконалення. Таким чином процес удосконалення є безперервним і доволі часто удосконалення стосуються норм, які нещодавно виступили удосконаленням норм попередніх. З огляду на мейнстрім сьогодення, у тому немає нічого дивного — інноваційний процес стрімко розвивається і законодавство повинно йому відповідати. У цьому зв'язку, а саме щодо особливостей мінливого сьогодення, вкрай доречним буде відзначити висновок Д.Міклтвейта та Е.Вулдріджа на рахунок того, що

сучасна глобалізація збільшує нерівність і зменшує могутність націй-держав [1]. Втім, на нашу думку, такий сучасний підхід удосконалення нормативно-правової бази, постає процесом, здійснюваним здебільшого заради самого процесу, а не його результату. А це є свідченням радше не еволюції, а нестабільності чинного правового поля, що доволі часто слугує фактором відлякування інвесторів від капіталовкладень в економіку з високим рівнем регуляторної волатильності. Діючі в країні норми законодавства, зокрема в сфері наукового, науково-технічного та інноваційного розвитку, повинні неухильно виконуватись, а не постійно змінюватись відповідно до економічної кон'юнктури сьогодення. Зміни, на наше переконання, можливі лише в одному випадку — у випадку, коли вони обумовлені невідповідністю результату, отриманого внаслідок дотримання чинних норм, сучасним умовам реалізації наукового та інноваційного процесів. Неспростовним аргументом на користь такого висновку постають положення діючих на сьогодні норм законодавства в сфері забезпечення розвитку науки і інновацій [2-4, 5-7].

**Формулювання цілей.** Метою статті є виявлення специфіки формування на сучасному етапі становлення метавсесвіту нормативно-правових підвалин розвитку національної галузі науки та інновацій, а також визначення перспективи її впливу на зміну реальної динаміки відтворення галузі в умовах гібридизації простору-часу.

**Виклад основного матеріалу.** Якщо завданням розвитку національної сфери науки та інновацій на початку 90-х XX століття було створення власних наукових розробок та впровадження їх у промислове виробництво, то в першій половині 20-х років століття XXI таким завданням стало запровадження процедури рейтингування науковців і входження української науки в об'єднаний науковий простір ЄС. У чому причина такої еволюції, вплив метавсесвіту?

Гібридизація простору-часу в межах глобального тренду становлення метавсесвіту супроводжується у вітчизняній галузі науки та інновацій

негативними змінами відтворення потенціалу академічного і вузівського її секторів. Головними з них є: недостатнє матеріальне забезпечення в частині загального фінансування науки та оплати праці; незадовільне матеріально-технічне забезпечення наукових установ та закладів вищої освіти; обмеженість інструментів та умов для розвитку міжнародного партнерства, відсутність програм підтримки академічної мобільності, у тому числі й всередині країни; зниження престижності наукової праці, низький статус вченого у суспільстві, зменшення внутрішньої мотивації бути вченим та займатись науковою діяльністю; зниження продуктивності праці та загальної мотивації до трудової діяльності, професійне вигорання [див.7].

Прискорення динаміки процесу гібридизації простору-часу, визначаючи нинішню і майбутню практику цифрової трансформації вітчизняної сфери виробництва інновацій, постає новим фактором реалізації подальших перетворень галузі науки та інновацій на воєнному етапі. За умови національного укорінення відзначених вище змін, визначальним його наслідком на етапі повоєнного відновлення економіки постане суттєве загострення проблеми скорочення національного наукового потенціалу, зниження рівня кваліфікації задіяного у сфері освіти і науки кадрового складу. Неспроможність до зламу на національному рівні динаміки відтоку кваліфікованого кадрового ресурсу з наукової галузі означатиме для повоєнної економіки не лише втрату інноваційного фактора розвитку, але, що головне, і руйнацію необхідних передумов до його відновлення в оглядовій перспективі.

Практика становлення метавсесвіту на етапі сучасному свідчить, на наше переконання, про те, що у недалеких реаліях домінування останнього роль держави в організації, реалізації, забезпеченні відтворення інноваційного процесу буде повністю виключена. Більшість національних учасників імплементації концепції метавсесвіту, як безальтернативної майбутньої реальності, проходить, а окремі учасники вже пройшли, визначальні, на нашу думку, тенденції в його становленні — спрощення,

примітивізація, залежність [8]. Втім виключення з інноваційної моделі держави і суспільства матиме прояв не стільки у зміні поглядів на формат інноваційної моделі та принципи взаємодії в ній основних її учасників, скільки у трансформації ставлення до інноваційного процесу як фактора економічного розвитку. Керований регіональний воєнний конфлікт, будучи продовженням теорії керованого хаосу, постає важливим інструментом реалізації задачі щодо нівелювання ролі держави і суспільства в інноваційному процесі.

Використовувана в нинішніх умовах система координат експертної оцінки сучасного стану розвитку вітчизняної сфери науки і інновацій переконливо свідчить про перебування країни на етапі посилення її залежності від зовнішнього економічного і політичного порядку денного, а це означає, що визначені нами такі тенденції становлення метавсесвіту як спрощення та примітивізація пік свого розвитку на окремо взятій складовій глобального простору вже минули [див. 8]. І якщо початок 34-ри річного етапу самостійного управління інноваційним процесом визначався ключовою роллю держави в його організації і забезпеченні, то завершення вказаного етапу свідчить про зведення згаданої ролі нанівець. Втім фаховий аналіз економічних наслідків етапу виконання державою її ролі в розвитку інновацій та етапу самоусунення держави від ролі інноваційного регулятора жодних підстав для будь-якого іншого висновку, окрім висновку про соціально-економічну результативність виключно першого, не залишає.

Тож в який спосіб на етапі нинішньому вбачається розв'язати проблему стагнації інноваційного фактора? Національне рейтингування виконавців науково-технічних робіт — ось порятунком національної науки та інновацій. Однак апологети застосування рейтингу як інструменту відновлення результативності економіки в галузі науки та інновацій залишають поза межами уваги актуальність, і, якщо не сказати більше, необхідність надання чіткої та вичерпної відповіді на запитання щодо того, в який спосіб запровадження на національному рівні рейтингування науковців розв'язує

такі нагальні проблеми розвитку української сфери науки і інновацій як старіння висококваліфікованих кадрів, скорочення чисельності фахового складу виконавців науково-технічних робіт та їх відтік за межі країни, незадовільний рівень матеріально-технічного забезпечення наукового процесу.

Зокрема, з-поміж конкретних випадків виникнення таких запитань до проєкту *Концепції підтримки та розвитку кадрового потенціалу сфери наукової і науково-технічної діяльності «Національна система дослідників України»* [7] найбільш важливими, на нашу думку, є такі:

1. Розділ *“Проблема, яка потребує розв’язання”*, зокрема текст *“Отже, негативні зміни стану наукового кадрового потенціалу наукових установ і закладів вищої освіти у довоєнний період та в умовах війни, пов’язані з:...”* (стор. 3 абз. ост., стор. 4 абз. 1. проєкту *Концепції*), не містить ані найменшої згадки про процес, перебіг якого в Україні у довоєнний період також значним чином обумовив негативні зміни стану кадрового потенціалу наукових установ, які безпосередньо займаються науковими дослідженнями і розробками. Таким процесом є стрімке старіння кадрового складу наукової галузі. Відтак у розділі *“Проблема, яка потребує розв’язання”* вкрай важливо не лише відзначити присутність у складі негативних змін стану кадрового потенціалу наукових установ перманентно активної тенденції до старіння наукових кадрів, але також вказати чіткі кількісні параметри вікового складу нині працюючих наукових працівників. Так, авторам проєкту доцільно відзначити середній вік згаданих у *Концепції*:

- загальної кількості виконавців наукових досліджень і розробок;
- дослідників;
- докторів наук;
- кандидатів наук (докторів філософії);,
- керівного складу.

Окрім того, вважаємо, що середній вік вказаних категорій кадрового наукового потенціалу вкрай доцільно відзначити станом на кінець 1991,



2021, а також 2024 років. Представлення в такий спосіб середнього віку зайнятих у виконанні наукових досліджень і розробок наукових кадрів за вказаним розрізом суттєво підвищить якісний рівень аналітичної частини Концепції, зокрема розділу *“Проблема, яка потребує розв'язання”*, а також, що важливо, виокремить головну причину і наслідки змін наукового кадрового потенціалу.

2. Проєкт Концепції на стор. 4-5 проголошує: *“Концепція спрямована на забезпечення підтримки та розвитку наукового кадрового потенціалу, уповільнення трудової міграції наукових та науково-педагогічних працівників за межі країни, ..., підвищення престижності професії наукового та науково-педагогічного працівника, підтримку та заохочення молодих вчених, підвищення якості наукового кадрового потенціалу, а також розширення і консолідації наукової спільноти. Метою реалізації Концепції є створення Національної системи дослідників України, яка спрямована на визначення, визнання, підтримку та промоцію найкращих українських наукових та науково-педагогічних працівників...”*. З огляду на відзначене зауважимо, що представлена у тексті Концепції мета її реалізації не охоплює перелік тих завдань, на досягнення яких Концепція спрямована (ост. абз. стор. 4, абз. 1 стор. 5). Зокрема, спрямування Національної системи дослідників України на промоцію найкращих наукових і науково-педагогічних працівників залишає відкритим запитання щодо спроможності такої промоції вирішити завдання щодо *“..., уповільнення трудової міграції наукових та науково-педагогічних працівників за межі країни, ...”*. Окрім того, чи здатні процеси *“... визначення, визнання, підтримки та промоції найкращих українських наукових та науково-педагогічних працівників”*, які ототожнюються з Національною системою дослідників, котра і є метою реалізації Концепції, розв'язати проблеми відтоку з України наукових кадрів, зниження якісного рівня кадрового потенціалу, незадовільного матеріально-технічного забезпечення наукової галузі, неконкурентноздатного рівня оплати праці вченого. Тож без доопрацювання проєкту в частині розділу *“Мета та*

строки реалізації Концепції” та встановлення логічного зв'язку між метою реалізації Концепції і тими завданнями, на вирішення яких Концепція спрямована, сформульовані нами вище запитання залишатимуться риторичними.

3. Серед відзначених проєктом Концепції у розділі “Очікувані результати” (стор. 10-11) численних сприятливих умов, які покликана буде створити її реалізація, найбільш наближеними до змісту проблем, що супроводжують існування в Україні кадрового потенціалу наукової галузі, і представлені у розділі “Проблема, яка потребує розв'язання”, є:

- “підвищення ефективності розподілу коштів державного бюджету, враховуючи результативність вчених, які залучені до виконання наукових досліджень, що претендують на отримання такої фінансової підтримки” - стор.10;

- “підвищення престижності статусу наукового, науково-педагогічного працівника, цінності наукової кар'єри” - стор.11;

- “створення можливості отримання індивідуальної фінансової підтримки (дослідники, які працюють за кордоном і є членами Національної системи дослідників, не отримують економічного стимулу, і їхнє членство вважається престижною відзнакою держави)” - стор.11.

Водночас навіть відзначені вище сприятливі умови не торкаються нагальних в Україні проблем підвищення матеріально-технічного забезпечення наукових установ, уповільнення еміграції наукових кадрів, зупинення міграції наукових кадрів в інші сфери діяльності, збільшення рівня оплати праці в сфері наукової і науково-технічної діяльності. Відтак до проєкту Концепції доцільно внести доповнення у відповідні розділи проєкту, які встановлять взаємозв'язок між тими проблемами розвитку кадрового потенціалу сфери наукової і науково-технічної діяльності, які представлені у розділі “Проблема, яка потребує розв'язання”, і тим переліком сприятливих умов, котрі настануть за підсумком реалізації Концепції (розділ “Очікувані результати”).

4. На стор. 2 проєкту Концепції зазначено: *“Відповідно до абзацу першого частини другої статті 36 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» держава гарантує встановлення ставок (окладів) науковим та науково-педагогічним працівникам державних наукових установ (закладів вищої освіти), виходячи з розрахунку посадового окладу молодшого наукового співробітника на рівні не нижче одинадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено законом на 1 січня 2020 року. Таким чином, посадовий оклад молодшого наукового співробітника має складати 23 122 грн. Проте, до цього часу посадові оклади наукових працівників визначаються постановою Кабінету міністрів України від 30 серпня 2002 р. № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» та постановою Кабінету Міністрів України від 31 січня 2001 р. № 74 «Про умови оплати праці працівників бюджетних науково-дослідних установ і організацій та інших наукових установ Національної академії наук» і складають для молодшого наукового співробітника відповідно – від приблизно 6 тис. грн до максимум 10 тис. грн та від 9,5 тис. грн до приблизно 11 тис. грн максимум”.*

Представлений текст спонукає до двох висновків. По-перше, якщо у Концепції така проблема порушена, то Концепція має містити чіткий інструмент її успішного розв'язання. По-друге, запровадження рейтингування в межах Національної системи дослідників України, а саме йому Концепція присвячена, проблеми відновлення державних гарантій встановлення ставок (окладів) науковим та науково-педагогічним працівникам державних наукових установ (закладів вищої освіти), з огляду на текстову частину проєкту Концепції, не стосується. Таким чином, використаний у проєкті спосіб виокремлення причини порушення державних гарантій щодо встановлення ставок (окладів) науковим та науково-педагогічним працівникам державних наукових установ (закладів вищої

освіти) є де-факто радше констатацією проблеми, однак не концептуальним баченням шляхів її усунення. На нашу думку, одним з таких шляхів має стати закріплення за МОН України статусу головного виконавця невідкладного проєкту законодавчої ініціативи щодо забезпечення уніфікації діючих норм законодавства в сфері надання державних гарантій встановлення посадових окладів науковим працівникам та усунення правової колізії між існуючою в сфері оплати праці наукових та науково-педагогічних працівників державних наукових установ (закладів вищої освіти) прямою нормою законодавства, котра викладена в статті 36 ЗУ «Про наукову і науково-технічну діяльність», та діючою правовою практикою, що регламентована постановами КМУ № 1298 від 30 серпня 2002 р. «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» та № 74 від 31 січня 2001 р. «Про умови оплати праці працівників бюджетних науково-дослідних установ і організацій та інших наукових установ Національної академії наук».

5. Розділ проєкту Концепції *“Оцінка фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів”* проголошує: *“Реалізація Концепції здійснюватиметься за рахунок коштів державного бюджету у межах бюджетних програм, затверджених на відповідний рік, а також за рахунок міжнародної технічної допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством. Держава вживає заходів до залучення інвестицій для реалізації цієї Концепції і забезпечує моніторинг їх цільового використання.”*

Вочевидь, зміст розділу, який присвячений висвітленню оцінки фінансових, матеріально-технічних і трудових ресурсів, необхідних для реалізації Концепції, відповідає його назві опосередковано. Підстав для такого висновку дві. *По-перше*, оцінка матеріально-технічних ресурсів та ресурсів трудових у розділі відсутня повністю. *По-друге*, що є головним та притаманним не лише даному проєкту Концепції, і не лише проєкту, — кількісний обсяг фінансового ресурсу, який необхідний для успішної

реалізації *Концепції підтримки та розвитку кадрового потенціалу сфери наукової і науково-технічної діяльності «Національна система дослідників України»*, не визначений. Натомість чіткої оцінки обсягу запитуваного фінансового ресурсу подібний завершальний розділ більшості документів нормативно-правового регулювання розвитку сфери науки та інновацій, як і у випадку досліджуваного проєкту, пропонує бачення суто потенційних джерел надходження такого фінансового ресурсу. Чи сприяє такого ґатунку “оцінка” фінансового забезпечення досягненню поставлених цілей та реалізації визначених завдань? На нашу думку, вичерпна відповідь на це запитання цілковито знаходиться в показниках динаміки розвитку національної сфери науки та інновацій, базою для оцінки якої, на жаль, залишається результативність інноваційного процесу початку 90-х років минулого століття.

З огляду на відзначене вище зауважимо, що сформульована проєктом Концепції пропозиція вирішення нагальних проблем та “завдань щодо забезпечення підтримки та розвитку наукового кадрового потенціалу, уповільнення трудової міграції наукових та науково-педагогічних працівників за межі країни та через зміну сфери діяльності, посилення наукового експертного середовища, підвищення престижності професії наукового та науково-педагогічного працівника, підтримки та заохочення молодих вчених, підвищення якості наукового кадрового потенціалу, розширення і консолідації наукової спільноти” [див. 7] шляхом реалізації заходів суто в частині промоції найкращих українських наукових та науково-педагогічних працівників з метою надання їм індивідуальної фінансової підтримки є підставою для висновку про те, що в умовах дії в країні воєнного стану реалізація Концепції національної системи дослідників України постає кроком не стільки в напрямку зламу тенденції до відтоку кадрів, скільки в напрямку деінституціалізації сфери науки і інновацій, що матиме наслідком посилення залежності національної науки від волі, настроїв, планів нерезидентного капіталу. Тож вже сьогодні з впевненістю можемо

передбачити, що інструмент загальнонаціонального рейтингування, за умови його реалізації у представленому в проєкті вигляді, сприятиме:

- 1) посиленню позицій адміністративного ресурсу і, як результат, забезпеченню високих рейтингових позицій певної групи його володарів;
- 2) монополізації доступу до ресурсу фінансового забезпечення виконання науково-технічних робіт;
- 3) поступовому та остаточному витісненню з науки молоді;
- 4) збільшенню середнього віку зайнятих в науці висококваліфікованих кадрів і, зрештою, досягненню українською наукою безпрецедентного рівня старіння зайнятих в ній фахівців.

До прикладу, станом на кінець 2024 року середній вік зайнятих в НАН України докторів наук склав 67 років. Додайте до цього факту два тренди сучасного етапу розвитку висококваліфікованого складу галузі — а) *скорочення внаслідок природного відтоку та відтоку через неконкурентну заробітну плату*; б) *депопуляція галузі внаслідок реалізації курсу на забезпечення повної її однорідності*; — і отримаєте вхідний ресурс національного рейтингу дослідників країни. Трансформація сформованого безперешкодним відтворенням вказаних трендів вхідного ресурсу у позитивні екстерналії розвитку як галузі науки та інновацій, так і суспільства та економіки в цілому, шляхом імплементації інструменту загальнонаціонального рейтингування видається неможливою. А якщо доповнити відзначені особливості відтворення української науки конкретним порівнянням з фактичного, а не декларативного стану фінансового забезпечення, то отримаємо таку реальність: 1,7 євро на годину — це незмінний упродовж 2022-2025рр. рівень заробітної плати без вирахування податків головного наукового співробітника академічного сектора науки в Україні (посадовий оклад головного наукового співробітника з науковим ступенем доктора наук, не доктора філософії PhD – *прим.авт.*), та 15,3 євро — це вартість години праці некваліфікованого робітника в Люксембурзі

(мінімальна заробітна плата у ФРН, Нідерландах, Ірландії відповідно від 12,8 до 15 євро на годину — *прим.авт.*).

**Висновки і перспективи подальших досліджень.** Отже, в частині специфіки формування на сучасному етапі становлення метавсесвіту нормативно-правових підвалин розвитку національної галузі науки та інновацій, а також визначення перспективи її впливу на зміну реальної динаміки відтворення галузі в умовах гібридизації простору-часу важливими є такі висновки. *По-перше*, національним інноваційним пріоритетом сучасного етапу розвитку де-факто є відтворення соціально-економічних передумов, необхідних задля подальшого безперешкодного перебігу тенденції до посилення національної залежності, в якій процес цифровізації постає головним її рушієм, а домінування нині санкційного формату взаємодії держав на міжнародному рівні є непрямим, втім достатнім тому підтвердженням. *По-друге*, динаміка перетворення галузі науки і інновацій на сферу надання вітчизняними науковцями інженерних та конструкторських послуг на замовлення нерезидентного капіталу визначає процес гібридизації простору-часу вагомим фактором прискорення аутсорсингового тренду її подальшого розвитку, причому факт домінування такого фактора на етапі становлення метавсесвіту подається як об'єктивна і невідворотна для країни реальність. *По-третє*, головною передумовою до відтворення аутсорсингової моделі розвитку національної галузі науки та інновацій є пролонгація ситуації зі зволіканням розв'язання нової-старої проблеми забезпечення розвитку галузі — брак фінансування. Чинником, який на сьогодні суттєво посилює потенційні наслідки невирішення вказаної проблеми, постала трансформація формату документів нормативно-правового регулювання розвитку галузі в напрямку підміни актуальних кількісних оцінок обсягу фінансового ресурсу, необхідного для розширеного відтворення національної науки та інновацій, представленням бачення потенційних джерел надходження фінансового ресурсу. *По-четверте*, виявлена практика відходу від обрахунку та запиту необхідного обсягу

фінансового забезпечення галузі є тією специфікою формування нормативно-правових підвалин розвитку національної галузі науки та інновацій, котра обумовлює очікування перспективи позитивного впливу останньої на зміну реальної динаміки відтворення галузі в умовах гібридизації простору-часу як невинуватені.

### **Література**

1. Micklethwait, J., Wooldridge, A. Future Perfect: The Essentials of Globalization. N.Y.: Random House, 2000. P.335.
2. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26.11.2015 р. №848-VIII. Дата оновлення: 28.08.2025. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (дата звернення: 11.09.2025).
3. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки: Закон України від 11.07.2001 р. №2623-III. Дата оновлення: 13.01.2024. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text> (дата звернення: 11.09.2025).
4. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011р. №3715-VI. Дата оновлення: 13.01.2024. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> (дата звернення: 11.09.2025).
5. Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 р. № 526-р. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.09.2025).
6. Про схвалення Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації у 2025-2027 роках: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.12.2024 р. № 1351-р. Дата оновлення: 14.07.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 12.09.2025).



7. МОН ініціює створення Національної системи дослідників. *ДНТБ України*. URL: <https://dntb.gov.ua/news/rozvytku-kadrovoho-potentsialu> (дата звернення: 09.09.2025).

8. ОDOTYUK I.B. Національні інновації в умовах становлення метавсесвіту. *Ефективна економіка*. 2024. №12. URL: [DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.12.3](https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.12.3) (дата звернення: 09.09.2025).

### References

1. Micklethwait, J., Wooldridge, A. (2000), *Future Perfect: The Essentials of Globalization*, Random House, New York, USA.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On scientific and technical activities", available at: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text> (Accessed 11 September 2025).

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), The Law of Ukraine "On the priority areas of science and technology development", available at: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text> (Accessed 11 September 2025).

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On the priority areas of innovation development in Ukraine", available at: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text> (Accessed 11 September 2025).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2019), Resolution "On approval of the Strategy for the Development of Innovation Activities for the period up to 2030", available at: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1%80#Text> (Accessed 12 September 2025).

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution "On approval of the Strategy for the Digital Development of Innovative Activity in Ukraine for the period up to 2030 and the approval of the operation plan of measures for their implementation in 2025-2027", available at:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1351-2024-%D1%80#Text> (Accessed 12 September 2025).

7. The official site of the State Scientific and Technical Library of Ukraine (2024), “The Ministry of Education and Science initiates the creation of a national system of researches“, available at: <https://dntb.gov.ua/news/rozvytku-kadrovoho-potentsialu> (Accessed 09 September 2025).

8. Odotiuk, I.V. (2024), “National innovations in the context of the emerging metaverse”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.12.3> (Accessed 09 September 2025).

*Стаття надійшла до редакції 14.09.2025 р.*